

POSTANOWIENIE

Dnia 22 sierpnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek

w sprawie z wniosku **Z. F.**

o uznanie za nieważne orzeczenia

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 22 sierpnia 2024 r. z urzędu,
kwestii dopuszczalności kasacji pełnomocnika

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku

z dnia 21 lutego 2024 r., sygn. akt II AKz 23/24,

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 15 grudnia 2023 r., sygn. akt II Ko 90/23,

na podstawie art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

- I. pozostawić kasację bez rozpoznania;**
- II. obciążyć wnioskodawczynię kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pełnomocnik **Z. F.**, wniósł o stwierdzenie nieważności wyroku Sądu Wojewódzkiego w Białymstoku z dnia 17 maja 1955 r., sygn. akt IV a/K.24/56 wydanego wobec jej męża **J. F.**, którym został on skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności oraz na utratę praw publicznych na okres 5 lat, którą to karę, na mocy amnestii zmieniono na 15 lat pozbawienia wolności oraz utratę praw

publicznych na okres 2 lat i 6 miesięcy, gdyż – jak podniósł we wniosku – skazanie J. F. miało związek z jego działalnością niepodległościową.

Sąd Okręgowy w Łomży postanowieniem z 15 grudnia 2023 r., sygn. akt II Ko 90/23, na podstawie art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, oddalił wniosek.

Zażalenie na to postanowienie wniósł pełnomocnik Z. F., który zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie przepisu art. 554 § 2 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego Państwa Polskiego (Dz. U. 34 poz. 149) poprzez zakończenie postępowania wydaniem postanowienia, podczas gdy na podstawie wskazanych wyżej przepisów Sąd winien orzec wyrokiem;
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a mających wpływ na jego treść, poprzez wyrażenie błędnego poglądu, iż działalność J. F. w okresie objętym zarzutami w sprawie IV a/K.24/56 miała charakter czysto kryminalny, a nie polityczny podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego a w szczególności z prac historycznych Instytutu Pamięci Narodowej wynika, iż J. F. należał do podziemia antykomunistycznego i był początkowo współpracownikiem a następnie żołnierzem Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, a charakter jego czynów miał związek z działalnością niepodległościową a czyny o takim charakterze mogły w okolicznościach ich zaistnienia obejmować również zachowania przedmiotowo wyczerpujące znamiona przestępstw o charakterze kryminalnym.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z 21 lutego 2024 r., sygn. akt II AKz 23/24 zaskarżone postanowienie Sądu I instancji, utrzymał w mocy.

Kasację od postanowienia Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik wnioskodawczyni, który wskazał na:

1. rażące naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie przepisu art. 4, 7, 92 i 98 § 1 k.p.k. oraz art. 3 ust. 2 ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego z dnia 23 lutego 1991 r. (Dz.U. Nr 34, poz. 149) poprzez błędną ocenę dowodów, w szczególności uzasadnienia wyroku Sądu Wojewódzkiego w Białymstoku z dnia 17 maja 1955, dokumentów z Instytutu Pamięci Narodowej zgromadzonych pod sygn. IPN BU [...] dotyczących J. F. prowadzącą do przyjęcia błędnego poglądu, iż przynależność J. F. do bandy terrorystyczno- rabunkowej tj. oddziałów antykomunistycznego Narodowego Zjednoczenia Wojskowego stwierdzona workiem z dnia 17 maja 1955 sygn. akt IV a/K.24/56 przez Sąd Wojewódzki w Białymstoku nie wskazują, iż działania J. F. w ramach tej grupy stanowiły działalność niepodległościową;
2. rażący błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a mających wpływ na jego treść poprzez wyrażenie błędnego poglądu, iż działalność J. F. w okresie objętym zarzutami w sprawie IV a/K.24/56 miała charakter czysto kryminalny, a nie tzw. akcji ekspropriacyjne zapewniających fundusze i środki na działalność grupy podczas, gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego a w szczególności z prac historycznych Instytutu Pamięci Narodowej wynika, iż J. F. należał do podziemia antykomunistycznego i był początkowo współpracownikiem a następnie żołnierzem Narodowego Zjednoczenia Wojskowego, a charakter jego czynów miał związek z działalnością niepodległościową, a czyny o takim charakterze mogły w okolicznościach ich zaistnienia obejmować również zachowania przedmiotowo wyczerpujące znamiona przestępstw o charakterze kryminalnym w szczególności:
 1. błędnie oceniono fakt działalności J. F. jako niestanowiącej działalności niepodległościowej, podczas gdy z dokumentów IPN [...] dotyczących J. F., w aktach UB w teczce pt. „Charakterystyka bandy terrorystyczno-rabunkowej „B. „[...]” nr [...] wskazywało, iż banda korzysta z pomocy byłego dowódcy kompanii NZW (Narodowe Zjednoczenie Wojskowe) H. M.

ps. „[...]” a komendant bandy H. R. „[...]” Komendantem Kom. Powiatowej NZW na powiat k.,

2. błędnie oceniono fakt działalności J. F. jako niestanowiącej działalności niepodległościowej podczas gdy z dokumentów IPN [...] dotyczących J. F., w aktach UB w teczce pt. „Charakterystyka bandy terrorystyczno-rabunkowej „B. „[...]” nr [...] rozdział „Czyny przestępcze” wskazywało choćby, iż „w dniu [...] r. R. J. ps. „[...]” i F. J. ps. „[...]” dokonali napadu na aktyw GRN w L. i funkcjonariusza Post. MO P. J. wykonujących obowiązki służbowe we wsi O. gm. Z. pow. K. W wyniku napadu strzałami z MP-i (tj. Maschinenpistole - niemiecki pistolet maszynowy kalibru 9 mm, — przyp. pełnomocnika) ranili pracownika WRN w B. ob. M. B. oraz dotkliwie pobili 3 aktywistów, co stanowiło niewątpliwie wystąpienie polityczne i tym samym stanowiące element walki niepodległościowej bowiem wymierzone zostało w przedstawicieli reżimu komunistycznego i nielegalnie osadzonych władz.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Białymstoku IPN, w odpowiedzi na kasację, wniósł o pozostawienie jej bez rozpoznania z uwagi na jej niedopuszczalność.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniesiona kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, co obligowało do pozostawienia jej bez rozpoznania, o co słusznie wniósł prokurator.

W myśl art. 519 k.p.k. w zw. z art. 520 § 1 k.p.k., stronie przysługuje kasacja wyłącznie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a k.k. Wynikające z tego przepisu ograniczenia nie dotyczą jedynie podmiotów kwalifikowanych, określonych w art. 521 k.p.k., którym przysługuje prawo wniesienia kasacji od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego

postępowanie. Jeżeli zatem kasacja została wniesiona od innego orzeczenia aniżeli wymienione w art. 519 k.p.k., a zarazem nie pochodzi od Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, lecz od strony, to jest ona niedopuszczalna, niezależnie od tego, że orzeczenie to jest prawomocne i kończy postępowanie w sprawie.

Postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczenia prowadzone na podstawie przepisów ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2024 r., poz. 442) wprawdzie kończy się rozstrzygnięciem wydanym w formie postanowienia (art. 3 ust. 3 cyt. ustawy), które jeżeli zapadło w postępowaniu odwoławczym kończy postępowanie, to jednak nie należy ono do kategorii orzeczeń wymienionych w art. 519 k.p.k.

W tej sytuacji należało oczekiwać, że prezes sądu odwoławczego (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia – art. 93 § 2 k.p.k.), do którego obowiązków ustawowych należy kontrola dopuszczalności kasacji, jej warunków formalnych oraz terminowości, zarządzi o odmowie przyjęcia kasacji wniesionej w niniejszej sprawie przez pełnomocnika Z. F., stosownie do treści art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.

Tak jednak w tej sprawie się nie stało, co jednak nie zwalniało Sądu Najwyższego z kontroli kasacji z punktu widzenia zarówno jej warunków formalnych, jak i w ogóle dopuszczalności.

W wyniku tej kontroli, uwzględniając powołane wyżej regulacje ustawowe, należało stwierdzić, że kasacja jest niedopuszczalna z mocy ustawy, a to z kolei prowadziło, stosownie do treści art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. i art. 429 § 1 k.p.k., do pozostawienia jej bez rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto w myśl art. 637 § 1 k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k.

[PGW]

[ms]

